

Mariola Olejniczak

Judyta Pasternak

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Sprawozdanie z działalności Działu Naukowo-Oświatowego w roku 2009

W jubileuszowym roku 2009 w Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy odbył się szereg imprez, których głównym organizatorem był Dział Naukowo – Oświatowy. W ciągu roku przygotowaliśmy kilkanaście pikników naukowych oraz uroczystości, również tych związanych z obchodami 40-lecia Muzeum.

Rozpoczęto sezon folklorystyczną imprezą plenerową **„Topienie Marzanny, czyli Śmiercicha ze wsi Nowe Latko do wsi”**, która odbyła się w dniu 20 marca o godz. 11:00 na terenie Wielkopolskiego Parku Etnograficznego w Dziekanowicach. Przybyłych gości powitał dyrektor Muzeum prof. dr hab. Andrzej M. Wyrwa. Po krótkim przemówieniu rozpoczęto obrzędowy pochód przez wieś z Marzannami. W imprezie uczestniczyły dzieci przedszkolne oraz dzieci ze szkół podstawowych (ok. 540 osób), korowód prowadził Zespół Pieśni i Tańca Wiwaty z Pobiedzisk. Z piosenką na ustach i nadzieją na odejście zimy uczestnicy przeszli za wieś, aby dokonać spalenia przywiezionych przez siebie kukiel.

Następnie dokonano obrzędowego pochodu z Gaikiem – Maikiem, tzw. Drzewkiem Życia, które symbolizowała choinka świerkowa ozdobiona wstążkami i świecidełkami. W trakcie imprezy przeprowadzono konkurs z nagrodami na najciekawszą kukłę słomianą, w którym Jury muzealne przyznało 3 nagrody:

1. Miejsce I zajęło rodzeństwo ze Szkoły Podstawowej w Lednogórze z klasy IV.
2. Miejsce II Szkoła Podstawowa z Owieczek klasa V,
3. Miejsce III Przedszkole 190 z Poznania „Świerszczyki”.

Imprezę zakończono tradycyjnym poczęstunkiem - gorącą zupą (fundowaną przez Urząd Gminy w Lubowie).

Kolejną imprezą była **„Majówka nad Lednicą”**, która trwała trzy dni (1 - 3 maj). Ta impreza plenerowa odbyła się na terenie Ostrowa Lednickiego i Małego Skansenu.

Na Małym Skansenie zorganizowano ożywianie wioski wczesnośredniowiecznej oraz piknik historyczny. Przed wystawą archeologiczną „Ostrów Lednicki. Ceramika Nostra” zostały przeprowadzone warsztaty i wykłady dla dzieci i młodzieży (ceramika, rekonstrukcja stroju średniowiecznego). Uczestnicy pikniku mieli okazję przejażdżki w siodle, wzięcia udziału w różnego rodzaju występach i zabawach. Całości imprezy towarzyszyły różne grupy odtwórstwa historycznego m.in. Stowarzyszenie Edukacji i Odtwórstwa Historycznego Okresu Monarchii Wczesnopiastowskiej „Aurea Tempora”, Towarzystwo Przyjaciół Grodu w Grzybowie. W imprezie uczestniczyło 2770 weekendowiczów.

W niespełna dwa tygodnie później na zwiedzających czekała niemała atrakcja pozwalająca zwiedzić wyspę porą nocną.

Tysiące instytucji kulturalnych w całej Europie 16 maja otworzyło bezpłatnie swoje podwoje włączając się w kolejną już edycję **"Europejskiej Nocy Muzeów"**. Przedsięwzięcie to rozpoczęło się we Francji z inicjatywy francuskiego Ministerstwa Kultury i było gorąco propagowane w całej Europie pod patronatem Rady Europy i UNESCO. Celem nocy co roku jest rzucenie nowego światła na dziedzictwo historyczne Europy, oferując niespodziewane, zaskakujące i głęboko poruszające sposoby zwiedzania muzeów. Dlatego na terenie Ostrowa Lednickiego i Małego Skansenu, również odbyła się tego typu impreza. Uczestnicy w niecodzienny sposób mogli zapoznać się z jednym ze znakomitszych dzieł J.I. Kraszewskiego, ponieważ w ruinach Ostrowa Lednickiego, była czytana, przez aktora Andrzeja Pieczyńskiego „Stara Baśń”. Na estradzie na Małym Skansenie odbył się nocny koncert znanego sarmaty, poety i pieśniarza Jacka Kowalskiego i Klubu Świętego Ludwika. Ponadto na terenie Małego Skansenu odbył się piknik historyczny w wykonaniu Towarzystwa Przyjaciół Grodu w Grzybowie oraz innych grup zajmujących się odtwórstwem historycznym. W zagrodzie przed wystawą archeologiczną „Ceramika Nostra” były prowadzone przez pracowników muzeum warsztaty ceramiczne i plastyczne dla dzieci i młodzieży; w chacie z Imielna odbył się wykład archeologiczny. Poza tym podczas imprezy zwiedzający mieli okazję zapoznać się z nowo otwartą wystawą „Pradzieje Ostrowa Lednickiego i okolic”. Impreza po mimo niedogodnych warunków atmosferycznych przyciągnęła 632 uczestników.

Już w kilka dni później, 23 maja, na Ostrowie Lednickim odbyła się uroczystość **„Przypomnienia śmierci Mieszka I”**. W ruinach kaplicy pałacowej odbyła się msza celebrowana przez Jego Ekscelencję Księdza Biskupa Wojciecha Polaka - Sufragana Gnieźnieńskiego, z udziałem Marszałka, Wojewody Wielkopolskiego i zaproszonych gości. W obchodach upamiętniających śmierć Mieszka I wzięło udział 315 turystów.

Następnie, w najkrótszą noc w roku, 21 czerwca, na terenie Małego Skansenu odbyła się impreza plenerowa **„Noc Kupały – Wianki Świętojańskie”**.

Podczas imprezy odbyło się widowisko obrzędowe, powitanie lata „Wianki świętojańskie” w wykonaniu zespołu „Łany” z Uniwersytetu Przyrodniczego z Poznania. Odbył się również koncert muzyczny grupy reggae – Indios Bravos. Tak więc całość imprezy przebiegała dwutorowo. Uczestnicy mogli zapoznać się z tradycyjnym obrzędem folklorystyczny, jakim jest puszczanie wianków na wodzie oraz wziąć udział w koncercie. Imprezę uświetniła również grupa „Amentiae” z Warszawy, prezentująca niebywale widowisko tańca z ogniem.

W dniu imprezy na terenie Małego Skansenu został ustawiony ostatni baner jubileuszowy Muzeum, o tematyce Nocy Świętojańskich pokazujący historię tegoż święta poprzez dawne zdjęcia (1969 – 1979). W tę także magiczną noc na Ostrów Lednicki przybyło 1.663 uczestników.

Kolejna impreza miała miejsce w lipcu. W dniach 4 - 5 lipca na terenie Małego Skansenu i Ostrowa Lednickiego odbył się festyn historyczno – archeologiczny **„W lednickim grodzie księcia Mieszka”**. Głównym celem imprezy było przybliżenie szerokiej grupie odbiorców życia codziennego i zwyczajów z X i XI wieku. Podczas trwania festynu uczestnicy zapoznawali się z dawnym rzemiosłem, takim jak: garncarstwo, rogownictwo, złotnictwo, tkactwo itp. Można było spróbować swoich sił w grach i zabawach wczesnośredniowiecznych, poznać elementy uzbrojenia wojów słowiańskich, a także technik

i zwyczajów walk. Poza tym dla najmłodszych na Ostrowie Lednickim, koło schroniska przygotowano warsztaty garcarskie i plastyczne. Turyści, zarówno Ci młodszy jak i starsi, mogli zmierzyć się z nauką pisma arabskiego. Dla starszego grona zwiedzających z pewnością dodatkową atrakcją była możliwość obejrzenia nowo powstałej wystawy czasowej „Goście Lednickiego stołu”.

W ciągu tego lipcowego weekendu odwiedziło nas 526 osób.

W kolejnym miesiącu, dokładnie 22 – 23 sierpnia, na terenie Grodu w Grzybowie odbył się **X Międzynarodowy Zjazd Wojów Słowiańskich – Grzybowo 2009 „Wojowie i Rzemieślnicy”**. Organizowany przez MPP na Lednicy i Towarzystwo Przyjaciół Grodu w Grzybowie. Przybywający na gród uczestniczyli w żywej lekcji historii. Nadrzędnym celem imprezy było propagowanie tradycji i obyczajów wczesnego średniowiecza – okresu związanego z początkami naszego państwa. Zwiedzający mogli zapoznać się z życiem codziennym w grodzie, skosztować średniowiecznych potraw, podejrzeć rzemieślników przy pracy, poznać elementy uzbrojenia wojów słowiańskich, zobaczyć inscenizację walki czy turniej łuczniczy. Dla najmłodszych dział zajmujący się edukacją muzealną przygotował warsztaty – rekonstrukcji stroju i ceramiki.

Poza tym na miejscu można było nabyć publikacje Muzealne oraz obejrzyć wystawę plakatów ukazujących kolejne zjazdy Wojowników. W ciągu tych dwóch dni Gród w Grzybowie odwiedziło 18 tys. osób. Z pewnością nie było to bez znaczenia dla plebiscytu *Wielkie Odkrywanie Wielkopolski*, w którym impreza ta została wyróżniona. Plebiscyt został zorganizowany po raz pierwszy przez Polska Głos Wielkopolski oraz Wielkopolską Organizację Turystyczną. Jego zadaniem było wyłonić i promować najciekawsze wydarzenia i najbardziej wartościowe oferty dla turysty. X Międzynarodowy Zjazd Wojów Słowiańskich – Grzybowo 2009 znalazł się w gronie laureatów, zajmując III miejsce w kategorii *Wydarzenie promujące region*.

W kolejnym miesiącu, w dniach 12 oraz 19 – 20 września, na terenie Małego Skansenu odbyły się **Europejskie Dni Dziedzictwa – „Zabytkom na odsiecz! Szlakiem grodów, zamków i twierdz”**. Podczas tej imprezy wioskę wczesnośredniowieczną zamieszkały grupy odtwórstwa historycznego, w ramach Pikniku Historycznego. Przygotowano warsztaty plastyczne i ceramiczne. Zwiedzającym udostępniono ekspozycje muzealne, po których w ustalonych godzinach oprowadzał archeolog. Przeprowadzono również konkurs prowadzony przez pracowników Działu Naukowo – Oświatowego pt. „Historia wokół nas”, w którym mogli brać udział wszyscy bez względu na wiek.

Tydzień później, 19 – 20 września, odbył się Piknik Naukowy, podczas którego pracownicy działów prezentowali zabytki jednocześnie opowiadając o pracy z nimi, konieczności badań, analiz i dokumentacji. Najmłodszy mogli poznać działalność muzeum od „podszewki” oraz „zabawić” się z młodego archeologa, wykopując zabytki, oczyszczając je i dokumentując. W imprezie wzięło udział 524 turystów.

W czerwcu, lipcu, sierpniu pracownicy działu, grupy odtwórstwa historycznego, studenci archeologii i historii realizowali **„Ożywianie zagrody i wioski wczesnośredniowiecznej”**. Pokazując przybyłym turystom Ostrowa Lednickiego pewne aspekty z życia średniowiecznego.

W roku 2009 Muzeum był również współorganizatorem wielu imprez, odbywających się na Małym Skansenie i Ostrowie Lednickim m.in.: 13.06, 19.07, 8.08 **Targu Wiejskiego**, organizowanego przez Stowarzyszenie Światowid. 21.04. Eventu dla uczestników Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej pt. „Formy turystyki kulturowej na świecie

i w Polsce” (dla Starostwa Powiatu Gnieźnieńskiego). 13.06 Rajdu Motocykli Zabytkowych „Śladami Piastów”. 28 – 29.06. zorganizowano po raz VI, pobyt polsko – niemieckiej pielgrzymki ekumenicznej Gniezno – Magdeburg. 31.07. Udostępniono ekspozycję dla 1600 dzieci i przygotowano konkursu wiedzy o Muzeum i ekspozycjach na OL podczas corocznego festynu - pikniku „Bezpieczne Lato” organizowanego przez Stowarzyszenie Młodzi Wielkopolanie. 19.09 odbył się **XXXII Ogólnopolski Bieg Lechitów XII Mistrzostwa Polski Lekarzy Półmaraton** – atest PZLA. Natomiast 30.05 przybyła coroczna **Pielgrzymka z Węglewa na Ostrów Lednicki**. 21 – 22 sierpnia miał miejsce **X Jubileuszowy Nocny Rajd Samochodowy „Nocny Jastrząb”**.

W tegorocznych imprez organizowanych w całości przez Dział Naukowo - Oświatowy uczestniczyło 23267 osób.

Rok 2009 obfitował w pikniki, koncerty, inscenizacje i warsztaty. Spoglądając na informacje medialne oraz bezpośrednie relacje uczestniczących osób w poszczególnych imprezach, można śmiało wywnioskować, że tego typu działalność cieszy się ogromną sympatią i jest oczekiwana. Dlatego też planuje się w kolejnym roku kontynuować szereg imprez, które ściągają tak szerokie grono turystów. Tym samym, w tym właśnie miejscu pragniemy podziękować wszystkim osobom, bez których wiele z naszych przedsięwzięć nie mogło by się odbyć lub nie wyglądałoby w taki sposób. Osobą, które uczestniczyły w naszych imprezach, poświęcając im swój czas, równie wiele energii co my, dodających nam otuchy i wspierających nas, wszelkim grupom odtwórstwa historycznego, Przyjaciołom Grodu w Grzybowie, których możemy śmiało nazwać naszymi przyjaciółmi oraz wszystkim tym pracownikom MPP, którzy zechcieli włączyć się w naszą działalność.

LEKCJE MUZEALNE

Dział Naukowo – Oświatowy, współpracując z innymi działami merytorycznymi Muzeum, przygotował na sezon turystyczny 2009 ofertę składającą się z 23 lekcji muzealnych oraz 2 tematów zajęć w pracowni muzealnej.

W ramach Działu Naukowo – Oświatowego wysłano pocztą elektroniczną powyższą ofertę do większości szkół podstawowych i gimnazjalnych z obszaru wielkopolskiego, ponadto rozwieziono oferty do szkół z Gniezna i gminy Łubowo. Informacje o lekcjach muzealnych umieszczono również na muzealnej stronie internetowej. Czego wynikiem było zwiększenie zamówień na lekcje muzealne i usługę przewodnicką.

W sezonie 2009 zrealizowano następujące lekcje:

„Rekonstrukcja naczyń glinianych z czasów Mieszka I” (R. Doruchowski)

„Strój we wczesnym średniowieczu” (M. Olejniczak, J. Pasternak)

„Mały odkrywca ” (M. Olejniczak, J. Pasternak)

„Lednicki Park Krajobrazowy. Przyroda współczesna”. (K. Renn)

„Życie codzienne we wczesnym średniowieczu na podstawie źródeł archeologicznych” (D. Banaszak)

„Tradycyjne gry i zabawy” (A. Garbatowska)

„Co gospodyni chowała w skrzyni” (M. Romanow – Kujawa)

„Jak dbano o higienę na wsi wielkopolskiej na przełomie XVIII/XIX w.” (P. Kuszczak)

„Dwór szlachecki w Wielkopolsce i kultura szlachecka na przełomie XVIII/XIX w. na przykładzie kopii dworu ze Studzieńca.” (P. Kuszczak)

„Praca kowala w kuźni.” (A. Pelczyk)

„Kobieta we wczesnym średniowieczu.” (D. Banaszak)

„Cmentarzyska i zwyczaje pogrzebowe w rejonie Lednicy” (A. Wrześcińska)

„Przedmioty luksusowe i codziennego użytku we wczesnym średniowieczu”. (J. Wrześciński)

Zrealizowano również dwie lekcje będące propozycją zewnętrzną grupy odtwórstwa historycznego ACIES CURIALIS: „Początki Państwa Polskiego. Czasy i ludzie”. „Uzbrojenie Wojsk Polskich – wykład popularno – naukowy” – Zajęcia prowadził dr Michał Bogacki, dla Stowarzyszeń „Patria”, „Wierzeje”.

Przeprowadzono łącznie 78 lekcji, o całkowitej liczbie 2145 uczestników. Dostrzeżono zwiększenie zainteresowania zajęciami warsztatowymi, w związku z czym postanowiono poszerzyć i ulepszyć ofertę tych zajęć.

Podjęto współpracę z doradcą metodycznym historii i wiedzy o społeczeństwie z Gniezna, która będzie kontynuowana również w roku 2010.

Pracownicy Muzeum w okresie od 15 kwietnia do dnia 31 października oprowadzili 66 grup wycieczkowych o łącznej liczbie 2288 osób.

KONKURS

W roku 2009 przeprowadzono konkurs plastyczny, rozpisany dla dzieci szkół podstawowych i młodzieży ze szkół gimnazjalnych, pt. „Widokówka z Muzeum”. Informacje o konkursie przesłano pocztą elektroniczną do większości szkół podstawowych i gimnazjalnych z obszaru Wielkopolski, ponadto rozwieszono oferty do szkół z Gniezna i gminy Lubowo. Informacje o konkursie i lekcjach muzealnych umieszczono również na muzealnej stronie internetowej.

Na konkurs nadesłano 262 prace, które zostały ocenione przez specjalne muzealne Jury. Przyznano dwie główne nagrody, które otrzymali uczniowie z Szkoła Podstawowa im. A. Fiedlera w Budziszawiu Kościelnym i Gimnazjum w Pecnej. Ponadto przyznano 27 wyróżnień. Nagrodzeni i wyróżnieni uczestnicy otrzymali dyplomy i nagrody. W tym samym jeszcze roku zaplanowano kolejny konkurs plastyczny „Zwyczaje, obrzędy i tradycje w Polsce”, który zostanie rozstrzygnięty w czerwcu 2010 roku.

Fot. 1. Marzanna (fot. M. Józwickowska)
Marzanna - a straw figure representing winter is symbolically drowned in celebration of the coming spring (photograph by M. Józwickowska)

Fot. 2. Majówka nad Lednicą (fot. W. Kujawa)
May picnic at Lednica (photograph by W. Kujawa)

Fot. 3. Majówka nad Lednicą (fot. W. Kujawa)
May picnic at Lednica (photograph by W. Kujawa)

Fot. 4. Noc Muzeów (fot. M. Jóźwikowska)
The Long Night of Museums (photograph by M. Jóźwikowska)

Fot. 5. Noc Kupały (fot. A. Ziółkowski)
Ivan Kupala's Eve (photograph by A. Ziółkowski)

Fot. 6. Noc Kupały (fot. A. Ziółkowski)
Ivan Kupala's Eve (photograph by A. Ziółkowski)

Fot. 7. W lednickim grodzie księcia Mieszka I (fot. W. Kujawa)
At Lednica in the stronghold of the Piast ruler Mieszko I (photograph by W. Kujawa)

Fot. 8. W lednickim grodzie księcia Mieszka I (fot. J. Wrześniński)
At Lednica in the stronghold of the Piast ruler Mieszko I (photograph by J. Wrześniński)

Fot. 9. X Międzynarodowy Zjazd Wojowników Słowiańskich w Grzybowie (fot. T. Sobkowiak)
The 10th International Convention of Slavonic Warriors in Grzybowo (photograph by T. Sobkowiak)

Fot. 10. X Międzynarodowy Zjazd Wojowników Słowiańskich w Grzybowie (fot. T. Sobkowiak)
The 10th International Convention of Slavonic Warriors in Grzybowo (photograph by T. Sobkowiak)

Fot. 11. Wykop pełen skarbów w Europejskie Dni Dziedzictwa (fot. J. Wrzesiński)
Excavation pit full of treasures during the European Heritage Days (photograph by J. Wrzesiński)

Fot. 12. Praca archeologa w Europejskie Dni Dziedzictwa (fot. T. Sobkowiak)
The archeologist's work during the European Heritage Days (photograph by T. Sobkowiak)

Fot. 12. Przy niwelacji w Europejskie Dni Dziedzictwa (fot. T. Sobkowiak)
At the levelling during the European Heritage Days (photograph by T. Sobkowiak)